

קול צופיין

קול צפ"ן נשא קול יחדו ירגנו

ניצבים תשע"ט השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

אשרי העם יודעי תרועה סוד תקיעות השופר

אמנם עיקר עשרת הפסוקים של השופרות הם על תקיעת השופר של ה'. אמרו חכמים במדרש שהעיקר של ראש השנה הוא תקיעת השופר של ה' מירושלים. "ואין שופר אלא של חירות שנאמר: 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול' (ישעיה כו ג) אבל איני יודע מי תוקעו? תלמוד לומר 'וה' אלהים בשופר יתקע' (זכריה ט יד) ועדין אין אנו יודעים מהיכן התקיעה יוצאה. זה שנאמר 'קול שאון מעיר, וקול מהיכל. קול ה' משלם גמול לאויביו'" (ישעיה סו ו ספרי במדבר בהעלותך עז).

שופר של מטה מעורר שופר של מעלה

התקיעות שלנו נועדו לעורר את התקיעה בשופר של מעלה. "בעיני לנגדא קול שופר מתתא, ונהוא קלא סליק לעילא, כדין אתער שופרא אחרא עלאה, ואתער רחמי, ואסתלק דינא". צריך להמשיך את קול השופר מלמטה, והקול שלו עולה למעלה לעורר קול שופר אחר, שופר עליון, שופר שמעורר את הרחמים ומסלק את כל הקטרגים.

"ובנהי קלין דלתתא, ירבין ישראל חילא לעילא". (זוהר ח"ג טז:) ובתקיעת שופר של מטה נותנים כוח לשופר של מעלה. "שכשעושים מצוה לשם שמים אזי הקדוש ברוך הוא עושה גם כן מצוה זו, והו' אשר קדשנו במצותיו" והוא כדרך שאיתא (ברכות ו א) שהקב"ה מניח תפילין. וע"י שמחבבין מצות השופר יתקיים וה' אלקים בשופר יתקע" (שפת אמת פקודי תרל"ח).

חמש בחינות בשופר של מעלה

השופר של מעלה הוא שופר שמוציא את עם ישראל לחרות, כדכתיב: "תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלותינו". החרות הזאת מאפשרת את קיבוץ הגלויות. עם ישראל עולה לארץ ישראל, ומתקרב אל ה' כדכתיב: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וקאז האבדים בארץ אשור והנדרים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים" (ישעיה כו ג). התקרבות אל ה' בירושלים באמצעות שופר דומה להכרת ה' שהייתה במעמד הר סיני. על כן אנו מזכירים בתפילה את תקיעות השופר ההן: "וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר".

סוד התקיעות

הבנת סוד התקיעה דווקא בארץ ישראל

ידיעת סוד התקיעות מוכה אותנו לאור ה'. "אשרי העם יודעי תרועה, ה' באור פניו יהלכון" (תהלים פט). זוהר מדייק ואומר: "לא כתיב שמעי, או תוקעי תרועה, אלא יודעי תרועה. בגין חפמין דדיירין בארץ דארעא קדישא, אינן יודעי תרועה. רזא דתרועה". החכמים שגרים באוויר המזכירים של ארץ ישראל יודעים את סוד התרועה שכתוב בה "תרועם בשבט ברזל" (תהלים ב).

האור שגנוז לצדיקים לעתיד לבוא

ממשיך זוהר ואומר: "מאן עמא כישראל, דידעין רזין עלאין דמאריהון, למיעל קמיה, ולא תקשרא ביה. וכל אינן יודעי רזא דתרועה, יתקרבון למיהר באור פניו דקודשא בריך הוא. ודא אור קדמא דגניז קודשא בריך הוא לצדיקא. ועל דא אצטריך למנדע לה" (זוהר ג רלא ב). מי כעם ישראל שיודע את הסודות הגדולים והעליונים של ה'. הם יזכו להיכנס לפניו ולהתקרב אליו, וכל מי שיודע את סוד התרועה יתקרב ליהנות מאור פני ה', הוא האור שגנוז לצדיקים לעתיד לבוא מששת ימי בראשית. ויש להבין למה זוכים להבנת סוד השופר דווקא בארץ ישראל, ולמה הזוכה להבין את סוד השופר זוכה לאור של העתיד לבוא.

שופר של מטה ושופר של מעלה

שופר של מטה

על מנת להבין במשהו את כוונות התקיעה נזכיר כי בתפילת ראש השנה אנו מזכירים גם את התקיעות שלנו וגם את התקיעות של ה' בשופר הגדול. על התקיעות שלנו אנו אומרים: "במצצרות וקול שופר, הריעו לפני המלך ה'" (תהלים צח ו). וכן "תקעו בחדש שופר, בכסה ליום חגנו" (תהלים פא ד).

השופר של מעלה מסלק את כל המתנגדים לעליה ולהתיישבות. סילק את הטורקים והבריטים ששלטו עלינו הגבילו את העלייה וההתיישבות. הפיל את מלכות הרשעה של רוסיה שכלאה את היהודים שבשטח המדינות בשליטתם ולא הרשתה להם לעלות לארץ. מחלישה את הערבים וחבריהם האירופאים שעדיין נלחמים בהתיישבות היהודים בארץ ישראל. שופרו של ה' משחרר אותנו מכל הלפיתות הרעות הללו, אולי לאט אבל בטוח. עליו נאמר: "ה' עליהם ירצה וינצא כבדק חצו, וא-דני אלהים בשופר יתקע, וְהַלֵּךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימָן" (זכריה ט יד). תימן הוא אח של עמלק. שניהם בנים של אליפז (בראשית לו יא).

קיבוץ הגלויות הזה עושה קידוש השם לעיני כל העמים. מי שיש לו עיניים עומד ומשתאה לנוכח הפלא הגדול של שיבת ציון. עם שחזור לארצו מ-102 מדינות שונות אחרי 1900 שנות גלות, הכול כדבר ה' ביד עבדיו הנביאים. כל האומות כולן רואות כי ה' זוכר את הברית שהוא כרת עם האבות "כי אין שכחה לפני כסא כבודך". על כך אנו אומרים בתפילה: "כל יְשִׁבִי תֵּבֶל וְשִׁכְנֵי אֶרֶץ, פְּנֵשׂא נֶס הָרִים תִּרְאוּ וְכַתְּקַע שׁוֹפֵר תִּשְׁקָעוּ" (ישעיהו יח ג).

על מנת להבין את המשמעות של כל תקיעות השופר צריך להתבונן ביום בריאת האדם בראש השנה הראשון.

שופר - מביא חיים

שפע חיים - בראש השנה

ראש השנה הוא היום שבו ה' משפיע חיים לעולם. לומדים זאת מהפסוק שאומר: "אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֶתָּה, תִּמְדֵּי עֵינֶיךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּהַ מְרִשִּׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה" (דברים יא יב), שפע החיים בראש כל שנה בא מראש השנה הראשון בעולם. יום בריאת האדם. ביום הזה ה' נתן לו חיים. דכתיב: "וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֶר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" (בראשית ב ז). וכן הוא ממשיך להשפיע חיים לאדם בכל ראש שנה ושנה.

התרגום מסביר כי אותה נשמה שה' נופח באדם הראשון באפו יוצאת בקול דיבור אנושי מהצד השני. "והוא באדם לרוח ממללא" - והייתה באדם לרוח מדברת. שפע החיים הזה הוא מעין רוח שנכנסת בצד אחד של האדם (אף) ומוציאה ממנו קול בצד השני (פה).

על כן "צריך כל אדם להיות בעיני עצמו כמו אדם הראשון שהיה כגולם בשעה שברא, וקול השופר יהיה כעין מה שכתוב "ויפח באפיו נשמת חיים". כי "בכל ראש השנה מתחדשת חיות פנימית בכל אחד מישראל, והוא מקבל הנשמה מחדש באמצעות שמיעת קול השופר" (שם משמואל ר"ה. יערות דבש א א). זו הסיבה שבגללה מתפללים בראש השנה על המשכת החיים בכל תפילה "וכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים למענך אלהים חיים". וממשיכים בזה במשך כל עשרת ימי תשובה (אמרי אמת).

שופר מחיה מתים במתן תורה

גם במתן תורה הוריד קול השופר שפע של חיים משמים. כך בגמרא: "אמר רבי יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתו של ישראל. שנאמר 'נפשי יצאה בדברו'. ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתו דיבור שני היאך קיבלו? הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם שנאמר 'גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה'" (שבת פח ע"ב).

עוד מספרת לנו הגמרא על שפע חיים זה: "דאמר ריש לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ה"א יתירה למה לי? מלמד שהתנה הקדוש

ברוך עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימים ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו". וכיון שקיבלו את התורה - קיבלו גם את החיים לעם ולעולם כולו.

בשופר של מעלה ראים את הקולות

במתן תורה למדנו כי את השופר של מעלה הוא קול שלא נשמע. "וְכָל הָעָם רָאוּ אֶת הַקּוֹלֹת" (שמות כ יד). ואע"פ שאינו נשמע, יש לו השפעה חזקה מאוד על המציאות. "וְכָל שֹׁפֵר חֶזֶק מֵאֵד וַיַּחֲדֵד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּמִדְבָּרָה" (שמות יט טז).

על פי הפסוק הזה כתב רבי אמנון מומגנצא בפיוט ונתנה תוקף את המילים: "ובשופר גדול יתקע. וקול דממה דקה ישמע". קול דממה דקה, אבל מניע הרבה פעולות. "ומלאכים יתפזזו. וחייל ורעדה יאחזו". הוא נשמע בלב כל ישראל וכל העולם כולו ומשנה מבפנים את כל המציאות לטובה.

שופר של קיבוץ גלויות - תחיית המתים

גם שופר של קיבוץ גלויות לא נשמע באוזן, אבל יש לו עוצמה גדולה. גם הוא חיים לעם ישראל. כדי להבין את העניין הזה נזכיר כי הפסוק בתהילים רואה את הגלות כמו מוות בקבר: "הושיבני במחשכים כְּמָתִי עוֹלָם" (תהילים כמג ג). בפועל מתקיים בנו בגלות "וְאֶבְדְּתֶם בְּגוֹיִם וְאֶכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֲבִיכֶם" (ויקרא כו לח).

העלייה לארץ מתוארת על ידי יחזקאל הנביא כמו ליקוט עצמות של עם מות. (יחזקאל לו רש"י במסכת סנהדרין מסביר כי תחיית המתים של יחזקאל היא משל על קיבוץ גלויות. "מרמז להם על הגלות, כאדם מת שחזור וחי, כך ישראל ישובו מן הגלות" (סנהדרין צב ע"ב). על כן אומר הנביא שאלוקים ייתן בהם רוח חיים כמו שנתן לאדם הראשון. "וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וְחַיִּיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל-אֲדָמְתְּכֶם וַיִּדְעִתֶם כִּי-אֲנִי ה' דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻמֹּתַי" (יחזקאל לו יד). נתנית רוח החיים בעם ישראל מתבצעת על ידי תקיעת השופר של קיבוץ גלויות. השפעת חיים לכל העצמות שהתייבשו בגלות 1900 שנה (עיין אמרי אמת דברים ר"ה).

באור פני מלך חיים

על סוד התרועה המביאה חיים לעולם מדבר דוד המלך בתהילים ואומר: "אֲשֶׁר־יִקְרָא הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, ה' בְּאוֹר פָּנָיִךְ יְהַלְכֵנוּ" (תהלים פט). והארת פנים היא חיים. דכתיב: "בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים" (משלי טז). וכתב: "כִּי עֹמֵךְ מִקּוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאָה אֹר". (תהלים לו) על הארת הפנים הזאת כותב הזוהר כי כל העולם נהנה ממנה. "אֶרֶץ ה' פָּנָיו אֵלָיו, פָּנִים דְּלִבֵּר, דְּכַד נִהְרִין מִתְבַּרְרֵךְ עֲלֵמָא" (זוהר ג דף קל"ב).

תקיעת השופר הגדול במלחמת ששת הימים

מי שהכיר את סוד השופר הגדול היה האדמו"ר מחב"ד. אחרי מלחמת ששת הימים הוא אמר כי במלחמה הזאת נשמע קול השופר הגדול של הקב"ה בארץ ובעולם כולו. מדבריו למדנו שה' תוקע בשופר גם אם עדיין לא באה הגאולה השלמה. אלוקים תוקע בשופר הגדול שלו לקדם את התהליכים שמביאים גאולה, ואחת ההתקדמויות הגדולות בגאולה הייתה במלחמת ששת הימים.

מה עשתה תקיעת שופר?

תקיעת השופר הזאת עשתה פעולות רבות. היא הוסיפה הרבה כבוד לעם ישראל בין האומות, גם אם חלקם לא כל כך אהבו את המצב החדש שנוצר. התקיעה הזאת שחררה אותנו עוד קצת מהשעבוד לאומות שאהובות להתערב בעניינינו בארץ ישראל. סוף סוף עניינה של תקיעת השופר הוא לשחרר את עם ישראל משעבוד מלכויות.

אין קיבוץ
גלויות בלי
זיכרון הברית
שאלוקים
כרת איתנו.
איננו עם ככל
העמים. אי
אפשר לקבץ
גלויות על ידי
שופר של
קיבוץ גלויות
ולשכוח מכך
שה' הוא
המלך

תקיעת השופר הזאת גרמה לבריחת הערבים. היא הממה את אויביו ושונאיו עד שהם עזבו את כל כלי הנשק שלהם וברחו כל עוד נפשם בם. מאות אלפי חיילים מצריים ברחו ממדבר סיני כשהם נוטשים את הטנקים החדשים שקיבלו ואת כל כלי המלחמה. בבהלה שאין לה שום הסבר הם זרקו את הנעליים וברחו יחפים לכיוון תעלת סואץ.

השופר הזה הוא ההסבר ההגייוני היחיד גם לבריחתם של מאות אלפי ערבים מארץ ישראל בשנת תש"ח. הם השאירו בתים ושדות ורכוש רב וברחו ליעד לא נודע מיוחד לא מובן. בוודאי לא מהכוח הצבאי היהודי המצומצם והחלש שהיה בימים ההם.

השופר הזה הוא ההסבר היחיד לפלא הגדול שהיה במלחמת תש"ח בגשר עד הלום. טור טנקים שיצא ממצרים נע לכיוון תל אביב במטרה להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים. באותה העת לא היו לכוחות המגן היהודים שום כלי נשק שיועילים להתמודד עם טנקים. אבל לא ינום ולא ישן שומר ישראל, כי באותה שעה ממש השמיע ה' את קולו, "קול ה' בַּפֶּחַ", וטור הטנקים המצרי נבהל, הסתובב וחזר למצרים בלי להשלים את משימתו.

קיבוץ גלויות - תקיעת השופר שהייתה במלחמת ששת הימים גרמה ליהודים רבים לעלות לארץ ישראל בעקבות המלחמה והניצחון. תקיעה זו גם גרמה **התקרבות גדולה להשם יתברך** - הרבה יהודים התחילו להתקרב לאלוקים אחרי התקיעה ההיא. כל תנועת התשובה שאנחנו מכירים התחילה באותם ימים, בחינת "וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לָהּ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם".

מלכויות, זיכרונות

ושופרות – תלויות זו בזו

ברכות מעכבות זו את זו

בתפילת מוסף של ראש השנה אנו אומרים עשרה פסוקים של מלכויות, עשרה של זיכרונות ועשרה של שופרות. במסכת ראש השנה (לד ע"ב) אומרים חכמינו: "תקיעות וברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים – מעכבות". ומשמעותו היא כי אדם שלא יודע לומר את הפסוקים של מלכויות או של זיכרונות או של שופרות - לא יכול לומר גם את הברכות האחרות (שו"ע תקצ"א).

הגמרא שואלת: "מאי טעמא?" למה הברכות מעכבות זו את זו? "אמר רבה אמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות. מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם. וזכרונות - כדי שיכא לפני זכרונכם לטובה. וכמה? בשופר". על מנת להבין למה הברכות מעכבות זו את זו, חשוב להבין מהי המהות של מלכויות וזיכרונות.

תוכן פסוקי זיכרונות

עשרת פסוקי זיכרונות מדברים על כך שה' זכר את בריתו עם נח וקיים אותה. שה' זכר וקיים את בריתו עם אברהם והוציא את ישראל ממצרים. כך נאמר ביציאת מצרים: "וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב" (שמות ב כד). כן אנו אומרים שה' עתיד לזכור את בריתו עם האבות ולגאול את ישראל מגלות אדום, כאמור בפסוק: "וַיִּזְכְּרֵי אֶת-בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶת-בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת-בְּרִיתִי אֲבְרָהָם אֲזַכֵּר וְהֶאֱרַן אֲזַכֵּר" (ויקרא כו מב). וחזרתם בברכה: "ברוך אתה ה' זוכר הברית".

תוכן פסוקי מלכויות

בברכת מלכויות אנו מזכירים עשרה פסוקים שמלמדים כי ה' עתיד למלוך על כל העולם. על הגשמות הנבואות הללו אנחנו מתפללים בתפילות ראש השנה ואומרים: "מְלֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ כְּבוֹדָךְ. וְהַנְּשֹׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקְרָךְ. וְהוֹפֵעַ בְּהַדָּר גָּאוֹן עָנֶךְ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֶל אֲרִעָךְ". הבקשה הזאת קשורה לעם ישראל כיוון שה' ימלוך על כל העולם מירושלים. כך אנחנו אומרים: "וְתִמְלֹךְ אֶתָּה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשִׂיךְ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדָךְ. וּבִירוּשָׁלַם עִיר מְקֻדָּשְׁךָ". והיא תהיה מתוך שלום ואחדות עולמית. "וַיֵּשְׁבוּ כָּל־ם אֶגְדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב שְׁלָם".

אין שופרות בלי מלכויות וזיכרונות

ההלכה שאומרת כי צריך לומר פסוקים של שופרות רק כאשר אומרים פסוקי זכרונות ופסוקי מלכויות. מלמדת כי אי אפשר להחזיק בשופר של קיבוץ גלויות לבד בלי זיכרון הברית שאלוקים כרת איתנו. אי אפשר לקבץ גלויות על ידי שופר של קיבוץ גלויות ולשכוח מכך שה' הוא המלך.

אין זיכרונות ללא מלכויות ושופרות

ההלכה הזאת גם מלמדת אותנו שאין זיכרון הברית בלי קיבוץ גלויות לארץ ישראל. אי אפשר להשאר בחו"ל ולעבוד את ה', אין זיכרונות בלי שופרות של קיבוץ גלויות. אין גם זיכרון הברית בלי לומר פסוקי מלכויות - בלי שזכור כי תפקידנו הוא להאיר את העולם כולו ולקרוא בשם ה'.

אין מלכויות בלי זיכרונות ושופרות

המשמעות היא שמלכות ה' לא יכולה להתגלות בעולם בלי זיכרון הברית של עם ישראל ובלי קיבוץ גלויות באמצעות השופר. הלכה זו נועדה ללמד אותנו לא ליפול בטעות למחשבת הנוצרים שאמרו כי מלכות ה' בעולם תתגלה בלי זכירת הברית של עם ישראל. הם חשבו שה' שכח את ברית האבות וזכר אתם "ברית חדשה", להוציא מהטעות שלהם אנו לא מזכירים מלכויות אלא אם כן מזכירים את הברית של האבות.

הטעות הגדולה הזאת עברה כיום למוסלמים שיש להם תנועת "אנסאר בית אל מקדש" - נאמני בית המקדש. הם חרתו על דגלם "לא אלא אלא אלא", דהיינו "אין אלוהים חוץ מאלוהים", ובלשונו "אין עוד מלבדו". חלומם הוא להמליך את ה' על העולם דרך בית המקדש בירושלים תוך כדי מלחמה בעם ישראל. הם מאמינים שאלוקים ישכח את הברית עם ישראל ויעביר את מלכותו לעולם דרכם. הם שוכחים כי אלוהים לא מפר בריתות.

אומרים המנון לישראל

על הטעות של אומות העולם אנו לומדים מהפסוקים בזכריה, שם כתוב כי הגויים בתחילה רוצים את מלכות ה' ולא מחפשים אותה דרך עם ישראל בירושלים. "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת עַד אֲשֶׁר יָבֹאוּ עִמָּי וְיִשְׁבִּי עָרִים רְבוֹת: וְהָלְכוּ יוֹשְׁבֵי אֶחָת אֶל אֶחָת לֵאמֹר נִלְכָּה הַלֹּךְ לַחֲלוֹת אֶת פְּנֵי ה' וְלִבְקֶשׁ אֶת ה' צְבָאוֹת אֲלֵכָה גַם אֲנִי". רק בסוף החיפוש הם מבינים שמלכות ה' היא דרך עם ישראל בירושלים. "וַיָּבֹאוּ עִמָּי רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לִבְקֶשׁ אֶת ה' צְבָאוֹת בִּירוּשָׁלַם וְלַחֲלוֹת אֶת פְּנֵי ה': כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת בְּיָמֵי הַהֵפֶךְ אֲשֶׁר יַחְזִיקוּ עֲשֶׂרָה אֲנָשִׁים מִכָּל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בִּכְנָף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר נִלְכָּה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם" (זכריה ח כג).

צריך כל אדם להיות בעיני עצמו כמו אדם הראשון שהיה כגולם בשעה שבראו, וקול השופר יהיה כעין מה שכתוב "ויפה באפיו נשמת חיים". כי בכל ראש השנה מתחדשת חיות פנימית בכל אחד מישראל, והוא מקבל הנשמה מחדש באמצעות שמיעת קול השופר

סיפורים על הרב זצ"ל

כי היא מקור הברכה

סיפר הרב שאול דימרי: במסגרת שיעורים שאני נותן בתל אביב, אמרתי ששמעתי מהרב אליהו זצ"ל את דברי האר"י הקדוש שאמר כי הגמרא אומרת "הכל הולך אחר החתום" (ברכות י"ב ע"א), ולכן מי ששומר את השבת האחרונה לפני ראש השנה, כאילו שמר כל השנה ותהיה לו שנה טובה, הוא יזכה לברכות.

הרב אליהו הזכיר את העדות של מהר"ם משה גאלאנטי זצוק"ל ששמע מהאר"י הקדוש כך על הימים שבין ראש השנה לכיפור, והדברים נכונים גם לשבוע שלפני ראש השנה. "שם האדם יתענה בז' ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים ויעשה בהם תשובה גמורה, כל יום מהם מכפר על כל העונות שחטא כל ימיו ביום שכיזא בו. כיצד הרי שחל יום א' של ז' ימי תשובה הנזכרים ביום א' של השבוע והתענה בו ועשה תשובה בו, הנה הוא מכפר על כל עבירות שעשה האיש שהוא בכל ימיו ביום א' שבכל שבוע מכל ימי חייו. ואם התענה ועשה תשובה בכל ז' הימים ההם יתכפר לו כל עונותיו שעשה כל ימיו" (שער הכוונות - דרושי ראש השנה הקדמה).

בשיעור השתתף קבלן גדול, והנה באמצע השיעור הוא יצא וחזר כעבור רבע שעה. שאלתי אותו מה קרה, והוא סיפר: תכננתי לנסוע לים המלח מיום רביעי ועד מוצאי שבת. כששמעתי את הדברים שלך, יצאתי לבטל את החופשה ונגרם לי נזק של אלפי שקלים. אבל הייתי מוכן למחיר הזה, רק לא לחלל שבת.

מסתבר שאנשים מחללים שבת כי הם חושבים שאין להם סיכוי ובגלל שהם חטאו פעם הם אבודים. הם לא מבינים כמה ה' שמח בתשובתם וכמה הוא רוצה להקל עליהם לשוב בתשובה. ולפעמים פעולה אחת קטנה מנקה לאדם את כל עוונותיו כשהוא חוזר בתשובה.

שנה לאחר מכן, בשבת שלפני ראש השנה, אמר אותו קבלן למשתתפי השיעור: לפני שנה, בשבת האחרונה של השנה, הפסדתי 3000 שקלים כשביטלתי חופשה בשבת ברגע האחרון, אבל הרגשתי את ברכת השבת בשפע עצום. השנה הרווחתי 300 אלף שקלים שכלל לא היו מתוכננים. פתחתי עסק חדש והוא הצליח למעלה מהמשוער, ואני יודע בעצמי שכל הרווח הזה הוא בגלל השבת שקיבלתי על עצמי. הוא הצביע עלי ואמר: תשאלו את הרב דימרי, הוא היה בחנוכת המקום. אם הרב אליהו אמר לשמור את השבת האחרונה, תשמרו גם את השבת הזאת ותראו ברכה.

(מתוך כרך ח' מסדרת "אביהם של ישראל")

על הטעות הזאת של הגויים כתוב במדרש (תהלים שוחר טוב ב): "כך אומות העולם אומרים להקב"ה הימנו, שנאמר 'כל העמים תקעו כף' (תהלים מז ב), אמר להם הקדוש ברוך הוא: לי אתם אומרים הימנו? לכו ואמרו לישראל, שאלמלא הם לא נתקיימה העולם אפילו שעה אחת, שנאמר הרנינו גוים עמו" (דברים לב מג).

שבע קליפות לאומות העולם

זו הסיבה שבגללה אנחנו אומרים שבע פעמים "כָּל הָעַמִּים תִּקְעוּ כָף" (תהלים מז) לפני תקיעת שופר. המזמור הזה אומר כי תקיעת השופר שלעתידי לבוא ומלכות ה' על העולם היא דרך עם ישראל. ואומרים אותו שבע פעמים כדי להכניע שבע קליפות של רשע שמעכבות אותם מלקרוא בשם ה' דרך עם ישראל (עיין שו"ת "דברי יציב" או"ח רנא).

רמז לדבר נמצא בגמרא שמספרת על רב אחא בר יעקב שהלך ללמוד תורה אצל אביו. "שָׁמַע אֲבִי דָקָא הִנֵּה אֲתִי, הִנֵּה הוּא מֵזִיק בִּי רִבְנָן דְּאַבְי, דְּכִי הוּוּ עֵיילִין תְּרִין אֶפְלוּ בִּמְקָא - הוּוּ מְתִיק. אָמַר לֵהוּ, לֹא לִיתִיב לִיה אִינִישׁ אוּשְׁפִּיזָא, אֶפְשָׁר דְּמִיתְרַחֵשׁ נִסָּא. עַל, בְּתַּבְּהוּא בִּי - רִבְנָן, אִידְמִי לִיה כְּתִנְיָא שְׁבַע רִישׁוֹתָא, כָּל כְּרִיעָה דְּכָרַע - נֶתַר חַד רִישָׁא, אָמַר לֵהוּ לְמַחֵר, אִי לֹא אִיתְרַחֵשׁ נִסָּא - סְפִנְתִּין" (קידושין כט ע"ב).

שמע אביו שרב אחא בן יעקב מגיע לעירו ללמוד תורה וידע שהוא צדיק גדול ומיוחד שמסוגל לבטל כוחם של מזיקים, ורצה להסתייע בכוחו לסלק מזיק שהתמקם בבית המדרש. המזיק הזה הזיק לכל באי בית המדרש, גם אם היו נכנסים ביום וגם אם נכנסו שניים ביחד. אמר אביו לאנשי העיר לא לתת לרב אחא מקום בעיר ללון בו בלילה, כדי שילך לישון בבית המדרש, וכך היה. בלילה נראה לרב אחא המזיק כנחש עם שבעה ראשים. התפלל רב אחא, וכל פעם שכרע בתפילתו נפל ראש אחד מראשי הנחש עד שביטלו לגמרי.

הנחש הזה הוא שבע הקליפות סביב הקדושה הגדולה. סביב בית הכנסת ובית המדרש של אביו, אחד מגדולי האמוראים. כוח רוחני רע שמתנגד לקודש ומתלבש עליו. הכוח הזה מתנגד גם לתקיעת שופר של הגאולה, ועל כן אנחנו מתפללים להעביר אותו מהעולם ולקדש שם שמים מסוף העולם ועד סופו. (עיין ב"ב עד. על העקרבים המקיפים את הר סיני).

המתנגדים למלכות ה'

על המתנגדים למלכות ה' נאמר בספר תהילים כי בשעת הגאולה "ה' קָלַךְ תִּגְלַת הָאָרֶץ יִשְׁמְחוּ אֲיִים רַבִּים". בשעת שמחה זו יהיו צוררים שלא יאהבו את מלכות ה'. עליהם נאמר: "אֲשֶׁר לִפְנֵי תִלָּךְ וּתְלַחֵט סָבִיב צָרִיו" (תהילים צו). רש"י מסביר שצרי ה' הם צרי ישראל - עמלק שמו. "כֹּה אָמַר אֲ-דֹנֵי ה' כְּשֶׁמֶלֶךְ כָּל-הָאָרֶץ שָׁמָּה אֶעֱשֶׂה-לָּךְ. זֶה שֶׁאֵנוּ אֹמְרִים בַּפִּסְקוּ מַלְכוּת בַּתְּפִילָה: "וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהָר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָר עֲשׂוֹ, וְהִתְהַלַּךְ הַמְּלֹכָה". וְנֶאֱמַר: "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד". אָמֵן וְאָמֵן.

תשובה כהלכה

בעיקר ולא בטפל, והעיקר הוא לזכות לקרבת ה' דרך הצדיקים שעבדו את ה' ברמ"ח אבריהם ובלימוד תורה ותפילה. בוודאי שנשמותו של רבי נחמן נמצאת בירושלים. חכמינו אמרו שבמקום שמחשבתו של אדם נמצאת - שם הוא נמצא, ורבי נחמן דיבר הרבה על מעלתה של ארץ ישראל. עוד אמרו חכמינו שצדיקים עוברים לארץ ישראל בגלגול מחילות. אמנם לפעמים היו התלמידים מושכים אותו לשם, אבל העיקר הוא בירושלים ובארץ ישראל.

תשובה לאהות. אני לא מצליחה להתחבר ולהתכוון בתשובה. יש בי חלק שלא מקבל את התשובה. מה לעשות? תשובה אמיתית היא תשובה של האדם למהותו הפנימית. כשמבינים את העיקרון היסודי הזה - כל ההתנגדות נופלת. צריך ללמוד יותר לעומק ולהבין את העיקרון. **לא הציין עיקר.** יש לי חבר חסיד ברסלב שראה בכתבים של רבי ישראל אודסר שרבי נחמן נמצא בירושלים, ולעומת זה רבי ישראל היה נוסע לאומן בראש השנה. הרב יכול לפתור את הבעיה? חשוב להיות עסוק